DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 9 januari 2003 *

I mål C-257/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Immigration Appeal Tribunal (Förenade kungariket), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Nani Givane m.fl.

och

Secretary of State for the Home Department,

angående tolkningen av artikel 3.2 i kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 av den 29 juni 1970 om arbetstagares rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställda där (EGT L 142, s. 24; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 52),

* Rättegångsspråk: engelska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Wathelet samt domarna C.W.A. Timmermans, D.A.O. Edward, P. Jann och A. Rosas (referent),

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: R. Grass,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Förenade kungarikets regering, genom J.E. Collins, i egenskap av ombud, biträdd av E. Grey, barrister,

— Tysklands regering, genom W.-D. Plessing, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom N. Yerrell, i egenskap av ombud,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 16 maj 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Immigration Appeal Tribunal har, genom beslut av den 28 april 2000 som inkom till domstolen den 26 juni samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt fem frågor om tolkningen av artikel 3.2 i kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 av den 29 juni 1970 om arbetstagares rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställda där (EGT L 142, s. 24; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 52).

2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Nani Givane m.fl, som är indiska medborgare och familjemedlemmar till en avliden arbetstagare, som själv var portugisisk medborgare, och Secretary of State for the Home Department (nedan kallad Secretary of State) avseende den sistnämnda myndighetens vägran att bevilja klagandena permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 Enligt artikel 48.1 i EG-fördraget (nu artikel 39.1 EG i ändrad lydelse) skall fri rörlighet för arbetstagare säkerställas inom gemenskapen. I artikel 48.3 d i EG-fördraget anges att denna fria rörlighet skall innefatta rätt att stanna kvar

inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som skall fastställas av kommissionen i tillämpningsföreskrifter.

4 Artiklarna 1—5 i förordning nr 1251/70 har följande lydelse:

"*Artikel 1*

Bestämmelserna i denna förordning skall gälla en medlemsstats medborgare som har haft anställning inom en annan medlemsstats territorium och medlemmar av deras familjer enligt definition i artikel 10 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen.

Artikel 2

1. Följande personer skall ha rätt att varaktigt stanna kvar inom en medlemsstats territorium:

a) En arbetstagare som vid den tidpunkt då han eller hon upphör att arbeta har uppnått den ålder som enligt lag i denna medlemsstat berättigar till ålderspension, och som har varit anställd i staten åtminstone under de senaste tolv månaderna och utan avbrott bott där under mer än tre år.

b) En arbetstagare som utan avbrott bott inom denna stats territorium under mer än två år och som slutar sin anställning där på grund av bestående arbetsoförmåga.

Om denna oförmåga är följden av ett olycksfall i arbetet eller en yrkessjukdom som ger honom rätt till en pension, för vilken en institution i denna stat är helt eller delvis ansvarig, skall inga villkor ställas för bosättningens varaktighet.

c) En arbetstagare som efter tre års oavbruten anställning och bosättning inom denna stats territorium är anställd inom en annan medlemsstats territorium, under det att han behåller sin bostad inom den första statens territorium, dit han som regel återvänder varje dag eller åtminstone en gång i veckan.

Sådana perioder av anställning inom den andra medlemsstatens territorium skall för att ge de rättigheter som nämns i a och b betraktas som utförda inom den stats territorium där arbetstagaren bor.

2. Villkoren för bosättningens och anställningens varaktighet enligt punkt 1 a och villkoret för bosättningens varaktighet enligt punkt 1 b skall inte gälla, om arbetstagarens maka är medborgare i ifrågavarande medlemsstat eller har förlorat medborgarskapet genom äktenskapet med arbetstagaren.

Artikel 3

1. En arbetstagares familjemedlemmar som nämns i artikel 1 i denna förordning och som bor hos henne eller honom inom en medlemsstats territorium skall ha rätt att varaktigt stanna kvar där, och får göra det även efter hans död, om arbetstagaren har förvärvat rätten att stanna kvar i enlighet med artikel 2.

2. Om emellertid arbetstagaren avlider under sitt yrkesverksamma liv, och innan han förvärvat rätten att stanna kvar inom ifrågavarande stats territorium, skall medlemmarna av hans eller hennes familj ha rätt att varaktigt stanna kvar där, under förutsättning att

— arbetstagaren vid sin död hade bott utan avbrott inom denna medlemsstats territorium under minst två år,

— arbetstagaren dog på grund av ett olycksfall i arbetet eller en yrkessjukdom, eller

— den efterlevande maken är medborgare i den stat där de bott eller har förlorat sitt medborgarskap genom äktenskapet med arbetstagaren.

Artikel 4

1. Bosättningens varaktighet enligt bestämmelserna i artiklarna 2.1 och 3.2... skall inte påverkas av tillfälliga perioder av frånvaro som inte överstiger totalt tre månader om året...

Artikel 5

1. Den person som har rätt att stanna kvar skall kunna begagna sig av denna rätt inom två år efter det han eller hon blivit berättigad därtill i enlighet med artikel 2.1 a och b samt artikel 3. Under denna period får han eller hon lämna medlemsstaten utan att denna rätt påverkas.

2. Inga formaliteter skall krävas av denna person för att han eller hon skall kunna begagna sig av rätten att stanna kvar."

5 Vad gäller definitionen av begreppet familjemedlemmar hänvisas i artikel 1 i förordning nr 1251/70 till artikel 10 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33). I artikel 10.1 i den

sistnämnda förordningen stadgas att följande personer, oavsett deras nationalitet, skall ha rätt att bosätta sig tillsammans med en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och som är anställd inom en annan medlemsstats territorium:

a) Arbetstagarens make och deras avkomlingar som är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning,

b) släktingar i närmast föregående led till arbetstagaren och hans eller hennes make, som är beroende av dem.

De nationella bestämmelserna

6 De relevanta bestämmelserna i nationell rätt är Immigration Act 1971 och Immigration Act 1988 (1971 och 1988 års lagar om invandring), Immigration (European Economic Area) Order 1994 (beslut av år 1994 om invandring från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) och United Kingdom Immigration Rules (House of Commons Paper 395) (regler om invandring antagna av Förenade kungarikets parlament år 1994, nedan kallade Immigration Rules), i deras gällande lydelse vid tidpunkten för de i förevarande mål aktuella omständigheterna. I dessa författningar regleras inresa och vistelse i Förenade kungariket.

7 Det följer av Immigration Act 1971 och av Immigration Rules att en person som inte är medborgare i Förenade kungariket i princip endast får inresa i eller uppehålla sig i denna medlemsstat om tillstånd till detta har beviljats.

8 I section 7(1) i Immigration Act 1988 återfinns ett uttryckligt undantag från de allmänna bestämmelserna, enligt vilka det krävs att uppehållstillstånd skall ha beviljats. Undantaget gäller personer som utövar sådana rättigheter som följer av gemenskapsrättsliga bestämmelser. Bestämmelsen i fråga har följande lydelse:

"Tillstånd enligt [Immigration Act 1971] att inresa till eller uppehålla sig i Förenade kungariket erfordras inte för en person som har rätt härtill med stöd av en rättighet som han kan göra gällande enligt gemenskapsrätten eller av någon annan bestämmelse i section 2(2) i European Communities Act 1972."

9 I punkt 257 v i Immigration Rules stadgas att familjemedlemmar till en medborgare i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (såsom detta har definierats i European Economic Area Order 1994) som avlider under sitt yrkesverksamma liv efter att ha bott i Förenade kungariket utan avbrott under minst två år eller dör på grund av ett olycksfall i arbetet eller en yrkessjukdom skall beviljas permanent uppehållstillstånd.

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Rama Givane, som var portugisisk medborgare, inreste den 15 april 1992 i Förenade kungariket för att bedriva ekonomisk verksamhet såsom kökschef där. Han beviljades ett uppehållstillstånd som löpte på fem år. Han bodde utan avbrott i Förenade kungariket fram till den 10 april 1995, då han reste till Indien för att vistas där i tio månader.

11 Den 16 februari 1996 återvände Rama Givane till Förenade kungariket, åtföljd av sin maka Nani Givane och sina tre barn Vashuben, Vinodbhai och Subashkumar. Alla de fyra medföljande var indiska medborgare och det är de som är klagande i målet vid den nationella domstolen. Rama Givane hade beviljats ett uppehållstillstånd för medborgare i Europeiska unionen, som var giltigt till och med den 21 juli 2002, medan de medföljande hade fått ett uppehållstillstånd för familjemedlemmar till medborgare i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EEA Family Permit).

12 Den 11 november 1997 avled Rama Givane i sviterna av njursvikt och kronisk hepatit. Dessa sjukdomar har i förevarande fall inte ansetts vara yrkessjukdomar. Secretary of State underrättades om dödsfallet i juni 1998.

13 Klagandena i målet vid den nationella domstolen ingav ansökan om permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket med stöd av artikel 3.2 i förordning nr 1251/70. Härvid åberopade de den rätt till bosättning som en avliden arbetstagares familjemedlemmar har. Den 21 augusti 1998 avslog Secretary of State deras ansökan. Som skäl härför angavs att Rama Givane vid tidpunkten för sitt dödsfall inte uppfyllde det i den nämnda bestämmelsen föreskrivna villkoret att ha varit bosatt utan avbrott i värdmedlemsstaten under minst två år. Enligt Secretary of State måste denna bosättningsperiod äga rum omedelbart före arbetstagarens död.

14 Klagandena i målet vid den nationella domstolen väckte talan avseende detta beslut vid Immigration Adjudicator (Förenade kungariket). Talan ogillades genom beslut av den 26 juni 1999, med motiveringen att det enligt artikel 3.2 i förordning nr 1251/70 krävs att Rama Givane skall ha varit bosatt i Förenade kungariket utan avbrott under två år omedelbart före sin död.

15 Klagandena i målet vid den nationella domstolen överklagade detta avgörande till Immigration Appeal Tribunal. De har anfört att det enligt artikel 3.2 i förordningen i fråga endast krävs att Rama Givane skall ha varit bosatt i Förenade kungariket utan avbrott under två år under någon period före sin död. Detta krav uppfylldes dock mellan april 1992 och april 1995.

16 Immigration Appeal Tribunal, som fann att en tolkning av artikel 3.2 i förordning nr 1251/70 måste göras för att målet skall kunna avgöras, beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1. Måste den bosättningsperiod på två år utan avbrott som krävs enligt artikel 3.2 i förordning (EEG) nr 1251/70 äga rum under tiden omedelbart före en arbetstagares död eller är det tillräckligt med en bosättningsperiod utan avbrott som infallit tidigare i arbetstagarens liv?

2. Om nämnda tvåårsperiod inte måste infalla omedelbart före arbetstagarens död, kan då, sedan en sådan två år lång bosättningsperiod har styrkts av arbetstagaren, de rättigheter som erhållits till följd av den perioden behållas efter det att arbetstagaren varit frånvarande från värdmedlemsstaten under längre tid än de tre månader som föreskrivs i artikel 4.1 (vilket medför att den oavbrutna bosättningen i värdlandet i fråga bryts)?

3. Om fråga 2 besvaras jakande, är då den därav följande rätten att få tillgodoräkna sig tidigare oavbrutna bosättningsperioder, trots påföljande avbrott i bosättningen, föremål för några inskränkningar?

4. Om fråga 3 besvaras jakande, vilka är då dessa inskränkningar och vilka faktorer skall den nationella domstolen ta hänsyn till för att fastställa huruvida avbrott i bosättningen har medfört att rätten att åberopa tidigare bosättningsperioder har upphört?

5. Kan rättigheterna enligt artikel 3.2 göras gällande av den avlidne arbetstagarens familjemedlemmar i en situation där arbetstagarens tio månader långa frånvaro motsvarar mindre än en tredjedel av dennes period av oavbruten bosättning, vilken föregick frånvaron, och mindre än en femtedel av den tid arbetstagaren sammanlagt tillbringat i värdstaten före sin död?"

Den första frågan

17 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 skall tolkas så, att den bosättningsperiod på två år som föreskrivs i denna bestämmelse skall ha ägt rum omedelbart före arbetstagarens död, eller om det är tillräckligt att denne har fullgjort en sådan bosättningsperiod någon gång tidigare under sitt liv.

Yttranden som inkommit till domstolen

18 Klagandena i målet vid den nationella domstolen har inte yttrat sig under förfarandet i domstolen. Deras argument är hämtade från beslutet om hänskjutande.

19 Av detta beslut framgår att de anser att deras ansökan om att få stanna kvar i Förenade kungariket permanent skall bifallas, eftersom Rama Givane mellan april 1992 och april 1995 utan avbrott bodde i Förenade kungariket, det vill säga under mer än två år. Uttrycket "under förutsättning att...arbetstagaren vid sin död hade bott utan avbrott", som används i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70, innebär inte att något ytterligare krav uppställs avseende den period då denna bosättning utan avbrott skall ha ägt rum.

20 Klagandena i målet vid den nationella domstolen har anfört att denna tolkning står i överensstämmelse med ändamålen med såväl artikel 48 i EG-fördraget som med förordning nr 1251/70. De har angivit att Rama Givane, om han, då han slutligt lämnade Indien, hade tagit med i beräkningen att han kunde dö av naturliga orsaker inom de två följande åren, och haft kännedom om att Secretary of State skulle göra en sådan tolkning som gjorts, skulle ha avskräckts från att utöva sin rätt till fri rörlighet på grund av de ofördelaktiga verkningar som detta utövande skulle ha på hans familjemedlemmars välfärd.

21 Klagandena vid den nationella domstolen har dock medgivit att det i ett fall där en period på två års bosättning utan avbrott har ägt rum före en period då arbetstagaren har varit frånvarande från värdmedlemsstaten mer än tre månader borde finnas någon sorts begränsning för en sådan frånvaro, vilken begränsning följer av förnufts- och proportionalitetshänsyn.

22 Förenade kungarikets regering och den tyska regeringen samt kommissionen anser att artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 skall tolkas så, att en två år lång period av bosättning utan avbrott skall ha ägt rum omedelbart före arbetstagarens död.

23 Till stöd för sin uppfattning har de nämnda regeringarna hänvisat till ordalydelsen i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70, och då särskilt uttrycken "vid sin död" och "bott utan avbrott". Bosättningen utan avbrott börjar när arbetstagaren inreser i den berörda medlemsstaten och avslutas, enligt artikel 4 i den nämnda förordningen, när denne arbetstagare är frånvarande mer än tre månader. Förenade kungarikets regering har gjort gällande att den franska ("depuis au moins 2 années") och den tyska ("seit mindestens 2 Jahren") språkversionen av den nämnda bestämmelsen utgör stöd för denna tolkning. Den tyska regeringen har därutöver påpekat att uttrycket "utan avbrott" används i andra sammanhang i förordning nr 1251/70, bland annat i artikel 2.1 a och b. I dessa bestämmelser avser uttrycket minimilängden på vistelser som äger rum omedelbart före den avgörande omständigheten.

24 Dessa regeringar har även åberopat ändamålen med förordning nr 1251/70. Den nämnda förordningen syftar till att säkerställa att den i artikel 48.3 d i EG-fördraget föreskrivna rätten att stanna kvar i värdmedlemsstaten endast skall kunna utövas om de berörda har fått en påtaglig anknytning till denna stat och om de har en viss "förankring" i denna. Enligt dessa regeringar utgör kravet att arbetstagaren vid sin död skall ha varit bosatt inom den berörda medlemsstatens territorium under minst två år utan avbrott ett uttryck för att det är nödvändigt att bosättningen har en viss varaktighet.

25 Den tyska regeringen och Förenade kungarikets regering anser därutöver att den tolkning som klagandena i målet vid den nationella domstolen har gjort innebär att otydliga ytterligare kriterier som inte följer av förordning nr 1251/70 införs.

26 Kommissionen har gjort gällande att det är fullt möjligt att tolka artikel 3.2 i förordning nr 1251/70 på båda sätten utan att innebörden av bestämmelsens ordalydelse förvanskas. Den har hävdat att man enligt de engelska, spanska, portugisiska och svenska språkversionerna av denna kan anse att det förhållandet att arbetstagaren vid någon tidpunkt före sin död har bott två år utan avbrott inom värdmedlemsstatens territorium är fullt tillräckligt för att utgöra grund för rätt till bosättning, medan en förutsättning enligt de tyska, franska och italienska

språkversionerna av samma bestämmelse är att bosättningsperioden fortfarande pågick vid tidpunkten för arbetstagarens död. Enligt kommissionens mening är endast den andra gruppen av de språkversioner som har granskats förenlig med samtliga språkversioner av förordning nr 1251/70. Följaktligen skall denna grupp språkversioner ges företräde för att det skall kunna säkerställas att den ifrågavarande bestämmelsen tolkas enhetligt.

27 Kommissionen har konstaterat att även det förhållandet att tvåårsperioden uttryckligen är knuten till den situation i vilken arbetstagaren befann sig "vid sin död" utgör stöd för denna tolkning. Om tvåårsperioden hade kunnat avslutas när som helst i arbetstagarens liv hade det varit överflödigt att ange en anknytning till denna tidpunkt, eftersom det säger sig självt att en avliden arbetstagares bosättningsperiod inte längre kan fortgå efter hans död.

28 Kommissionen har därutöver gjort gällande att även om bosättningsperioden på två år inte måste ha ägt rum omedelbart före arbetstagarens död gagnar artikel 3.2 i förordning nr 1251/70 på intet sätt klagandena i målet vid den nationella domstolen. I detta hänseende har kommissionen påpekat att det i artikel 3.1 i denna förordning uttryckligen hänvisas till en arbetstagares familjemedlemmar "som bor hos henne eller honom inom en medlemsstats territorium". Gemenskapslagstiftarens avsikt var att säkerställa att familjemedlemmarna själva har upprättat en tillräcklig anknytning till värdmedlemsstaten innan de får rätt att varaktigt uppehålla sig där.

Domstolens svar

29 Domstolen erinrar inledningsvis om att en medborgare i medlemsstaterna inom ramen för den fria rörligheten för arbetstagare enligt artikel 48.3 d i EG-fördraget har rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som skall fastställas av kommissionen i tillämpningsföreskrifter. Villkoren för arbetstagarens rätt att stanna kvar i värdmedlemsstaten anges i artikel 2 i förordning nr 1251/70. Den huvudsakliga förutsättningen för att denna rätt skall uppstå är i det normalfall som regleras genom artikel 2.1 a i

förordningen en viss förankring i värdmedlemsstaten, vilken visar sig genom tre års bosättning utan avbrott och en yrkesverksam period under de tolv månaderna innan arbetstagaren lämnar yrkeslivet på grund av att han har uppnått den ålder som enligt lag i denna medlemsstat berättigar till ålderspension.

30 Den rätt som en arbetstagares familjemedlemmar har att stanna kvar i den nämnda staten följer av de rättigheter som denne har enligt artikel 48 i EG-fördraget. I artikel 3.1 i förordning nr 1251/70 anges nämligen att en arbetstagares familjemedlemmar som bor hos henne eller honom inom en medlemsstats territorium har rätt att varaktigt stanna kvar där, om arbetstagaren har förvärvat rätten att stanna kvar i denna stat i enlighet med artikel 2 i den nämnda förordningen.

31 Arbetstagarens död omvandlar hans familjemedlemmars rätt att stanna kvar till en egen rättighet för dem. I artikel 3.2 i förordning nr 1251/70 stadgas att om arbetstagaren avlider under sitt yrkesverksamma liv, och innan han förvärvat rätten att i enlighet med artikel 2 i den nämnda förordningen stanna kvar inom värdmedlemsstatens territorium, skall medlemmarna av hans eller hennes familj ha rätt att varaktigt stanna kvar där, under förutsättning att den nämnda arbetstagaren vid sin död hade bott utan avbrott inom denna medlemsstats territorium under minst två år.

32 I målet vid den nationella domstolen är förordning nr 1251/70 tillämplig, då Rama Givane har vistats i Förenade kungariket i egenskap av arbetstagare i den mening som avses i såväl artikel 48 i EG-fördraget som i förordning nr 1251/70.

33 Det är ostridigt i domstolen att klagandena i målet vid den nationella domstolen är medlemmar av Rama Givanes familj i den mening som avses i artikel 1 i förordning nr 1251/70 jämförd med artikel 10 i förordning nr 1612/68.

34 För att kunna besvara den första frågan finns det anledning att först granska ordalydelsen i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 och särskilt uttrycket "under minst två år", som återfinns där. Domstolen noterar att parterna i målet vid den nationella domstolen vad gäller den bokstavliga tolkningen av denna bestämmelse drar slutsatser som står i motsatsförhållande till varandra.

35 I detta hänseende noterar domstolen att ordalydelsen i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 visserligen i den franska språkversionen ("depuis au moins deux années"), den tyska språkversionen ("seit mindestens 2 Jahren") och den italienska språkversionen ("da almeno due anni"), det vill säga merparten av de språkversioner som förelåg när förordningen antogs, ger vid handen att den två år långa bosättningsperioden utan avbrott måste fortgå fram till arbetstagarens död, men att ordalydelsen i de andra språkversionerna av bestämmelsen är mer vag. Den spanska språkversionen ("un mínimo de dos años"), den danska språkversionen ("i mindst 2 aar"), den grekiska språkversionen ("επί δύο τουλάχιστον έτη"), den engelska språkversionen ("for at least two years"), den nederländska språkversionen ("gedurende ten minste 2 jaren"), den portugisiska språkversionen ("pelo menos 2 anos"), den finska språkversionen ("vähintään kaksi vuotta") och den svenska språkversionen ("under minst två år") förefaller tämligen neutrala vad gäller det kronologiska sambandet mellan den två år långa bosättningen utan avbrott och tidpunkten för arbetstagarens död.

36 Såsom domstolen har fastställt i dom av den 2 april 1998 i mål C-296/95, EMU Tabac m.fl., REG 1998, s. I-1605, punkt 36) skall alla språkversioner av principiella skäl tillmätas samma värde, som inte kan variera på grund av bland annat den andel av gemenskapsbefolkningen som talar språket i fråga.

37 Enligt fast rättspraxis skall de olika språkversionerna av en gemenskapsrättslig text tolkas enhetligt. För det fall de skiljer sig åt skall bestämmelsen i fråga tolkas i enlighet med den allmänna systematiken i och syftet med den lagstiftning som bestämmelsen är en del av (se dom av den 27 oktober 1977 i mål 30/77, Bouchereau, REG 1977, s. 1999, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 3, s. 459, av den 7 december 1995 i mål C-449/93, Rockfon, REG 1995, s. I-4291, punkt 28, av den 17 december 1998 i mål C-236/97, Codan, REG 1998, s. I-8679, punkt 28, och av den 13 april 2000 i mål C-420/98, W.N., REG 2000, s. I-2847, punkt 21).

38 Eftersom en bokstavlig tolkning av uttrycket "under minst två år" i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 inte kan ge ett entydigt svar på frågan, skall begreppet därefter ses i sitt sammanhang och tolkas utifrån den ifrågavarande bestämmelsens anda och ändamål.

39 Domstolen konstaterar att den allmänna systematiken i artikel 3 i förordning nr 1251/70 jämförd med artikel 4.1 i denna förordning utgör stöd för tolkningen att tvåårsperioden måste äga rum omedelbart före arbetstagarens död.

40 För det första är tvåårsperioden uttryckligen knuten till uttrycket "vid sin död". Om den hade kunnat avslutas när som helst i arbetstagarens förflutna i värdmedlemsstaten skulle det ha varit överflödigt att uppställa en sådan anknytning till den nämnda tidpunkten.

41 För det andra måste den nämnda tvåårsperioden vara "utan avbrott". Enligt artikel 4.1 i förordning nr 1251/70 påverkas bosättningens varaktighet enligt artikel 3.2 första strecksatsen i denna förordning inte av tillfälliga perioder av frånvaro som inte överstiger totalt tre månader om året. Av detta följer *e contrario* att längre perioder av frånvaro innebär att den varaktiga bosättningen avbryts.

42 För det tredje avser uttrycket "utan avbrott" i artikel 2.1 a och b i förordning nr 1251/70 likaså en minimilängd på vistelser som äger rum omedelbart före den omständighet som innebär att arbetstagaren får rätt att stanna kvar i värdmedlemsstaten.

43 Domstolen noterar även att den tvåårsfrist som föreskrivs i artikel 5.1 i förordning nr 1251/70 inte är relevant i förevarande fall. I bestämmelsen i fråga föreskrivs nämligen endast den period inom vilken den berörde skall begära att få begagna sin rätt att varaktigt stanna kvar i värdmedlemsstaten i förhållande till den tidpunkt då denna rättighet uppkom. Det rör sig i själva verket om en preskriptionstid. För övrigt noterar domstolen att ingen rätt att varaktigt stanna kvar i Förenade kungariket hade uppkommit vare sig för Rama Givane själv eller för klagandena i målet vid den nationella domstolen, åtminstone inte vad gäller perioden före hans död.

44 Tolkningen att tvåårsperioden skall ha ägt rum omedelbart före arbetstagarens död är även förenlig med de ändamål som artikel 48 i EG-fördraget och förordning nr 1251/70 har.

45 Domstolen noterar att dessa bestämmelser syftar till att säkerställa den fria rörligheten för arbetstagare genom att det möjliggörs för deras familjemedlemmar att flytta till dem. Såsom domstolen har erinrat om i sin rättspraxis har gemenskapslagstiftaren erkänt vikten av att säkerställa skyddet för medlemsstaternas medborgares familjeliv och deras familjemedlemmars rätt till bosättning (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 11 juli 2002 i mål C-60/00, Carpenter, REG 2002, s. I-6279, punkt 38). Domstolen konstaterar att det ligger i arbetstagarens och hans familjs intresse att medlemmarna i denna familj i princip skall ha rätt att stanna kvar i värdmedlemsstaten om arbetstagaren avlider i förtid.

46 Rätten till bosättning kan emellertid endast utövas inom de gränser och på de villkor som föreskrivs i EG-fördraget samt i de bestämmelser som utfärdats för att tillämpa fördraget. Vad gäller frågan om rätten till bosättning för familjemedlemmarna till en arbetstagare som avlider under sitt yrkesverksamma liv föreskrivs det i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 att den nämnde arbetstagaren vid sin död skall ha bott utan avbrott inom värdmedlemsstatens territorium under minst två år. Syftet med det nämnda villkoret är att

fastställa att en påtaglig anknytning föreligger mellan denna stat å ena sidan och arbetstagaren och hans familj å andra sidan, och att försäkra sig om att de sistnämnda har uppnått en viss grad av integration i det berörda samhället.

47 Det kan nämligen inte garanteras att det föreligger någon påtaglig anknytning mellan värdmedlemsstaten och den berörda arbetstagaren om den rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium som föreskrivs i artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 var förvärvad då en arbetstagare hade bott under minst två år i denna stat under någon period av sitt liv, även om bosättningen ägde rum långt tillbaka i tiden.

48 Att, såsom klagandena i målet vid den nationella domstolen har föreslagit (se punkt 21 ovan), lösa detta problem genom att kräva någon sorts begränsning för sådan frånvaro från värdmedlemsstaten från arbetstagarens sida som överstiger tre månader, skulle få till följd att det i förordning nr 1251/71 infördes kriterier som inte uttryckligen följer av bestämmelserna i denna förordning. Om sådana ytterligare, och till och med oklara, kriterier förelåg och tillämpades skulle detta kunna skapa osäkerhet avseende den rättsliga situationen för arbetstagare och deras familjemedlemmar, trots att den nämnda förordningen skall göra det möjligt att klarlägga och med säkerhet fastställa vilka deras rättigheter är.

49 Det bör tilläggas att om gemenskapslagstiftaren hade velat att bosättningsperioder som ägt rum en längre tid före arbetstagarens död skulle kunna beaktas, skulle det ha varit lämpligt att i ordalydelsen i förordning nr 1251/70 ange en uttrycklig tidsmässig begränsning i detta hänseende och villkor avseende den nämnde arbetstagarens familjemedlemmar, såsom tidpunkten för dennes vigsel. Domstolen noterar därutöver att det framgår av handlingarna i målet att klagandena i målet vid den nationella domstolen inte bodde tillsammans med

Rama Givane under dennes första anställnings- och bosättningsperiod på nästan tre år i Förenade kungariket.

50 Med hänsyn till det ovan anförda skall den första frågan besvaras så, att artikel 3.2 första strecksatsen i förordning nr 1251/70 skall tolkas så, att den bosättningsperiod på två år utan avbrott som föreskrivs i denna bestämmelse skall ha ägt rum omedelbart före arbetstagarens död.

51 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra, den tredje, den fjärde och den femte frågan i begäran om förhandsavgörande.

Rättegångskostnader

52 De kostnader som har förorsakats Förenade kungarikets regering och den tyska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 28 april 2000 har ställts av Immigration Appeal Tribunal — följande dom:

Artikel 3.2 första strecksatsen i kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 av den 29 juni 1970 om arbetstagares rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställda där skall tolkas så, att den bosättningsperiod på två år utan avbrott som föreskrivs i denna bestämmelse skall ha ägt rum omedelbart före arbetstagarens död.

Wathelet Timmermans Edward

Jann Rosas

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 9 januari 2003.

R. Grass M. Wathelet

Justitiesekreterare Ordförande på femte avdelningen